

ks. dr Eugeniusz Ziemann SCJ
dyrektor formacji stałej

MĘKA - ARCYDZIEŁEM MIŁOŚCI BOGA OBJAWIONEJ W SERCU JEZUSA

Każdy nowy rok formacji stałej, zarówno w Kościele lokalnym, jak i instytutów życia konsekrowanego oraz stowarzyszeń życia apostołskiego, ma na celu pogłębianie życia duchowego jednostki i wspólnoty. W przypadku instytutu zakonnego chodzi też o pogłębianie istotnych aspektów jego duchowości, konfrontowanie aktualnego stanu życia członków z tożsamością instytutu, a nade wszystko odczytywanie własnego charyzmatu w kontekście kontynuowania misji zbawczej Jezusa Chrystusa w Kościele i świecie.

Rok 2021 formacji stałej w naszej prowincji będzie przebiegał pod hasłem: „Męka – arcydziełem miłości Boga objawionej w Sercu Jezusa”. Inspiracją do tak sformułowanego tematu jest zagadnienie męki Jezusa Chrystusa zaprezentowane przez o. Leona Jana Dehona w drugiej części tryptyku pt. *Koronki do Najświętszego Serca Jezusowego* (Kraków 2019).

Według *Słownika języka polskiego* PWN termin „męka” oznacza wielkie cierpienie fizyczne lub psychiczne, tortury zadawane komuś, coś uciążliwego, wymagającego dużego wysiłku lub przysparzającego kłopotów lub zmartwień, zaś słowo „cierpienie” odnosi się do wielkiego bólu fizycznego lub psychicznego.

Ból i cierpienie, w różnym natężeniu, stanowią istotny element egzystencji każdego człowieka. Obecne także w życiu Jezusa Chrystusa, ze względu na Jego ludzką naturę, występują pod nazwą „Męka Pańska”. Jej źródłem jest wewnątrztrynitarna miłość Boża ukierunkowana na dzieło odkupienia i zbawienia każdego czło-

wieka. W przekazie biblijnym męka Chrystusa rozpoczęła się zapowiedzią zdrady Judasza, a następnie modlitwą Jezusa do Ojca w Getsemani, modlitwą przepełnioną bólem i cierpieniem, które potwierdzone zostały krwawym potem (por. Łk 22,44). Kolejnym jej etapem były: pojmanie, proces i biczowanie, cierniem koronowanie, droga krzyżowa i ukrzyżowanie Jezusa. W Starym Testamencie zapowiedzią męki Pańskiej są cztery *Pieśni Sługi Jahwe* (*O cierpiącym Słudze Jahwe*), wyodrębnione z Księgi Izajasza (por. 42, 1-7 (1-9); Iz 49, 1-6 (1-9a); Iz 50, 4-9 (4-11); Iz 52,13-53,12). Ich realizację w Nowym Testamencie stanowią wydarzenia misterium paschalnego uobecniane w czasie celebracji Triduum Paschalnego oraz w każdej Mszy Świętej. Kult męki Pańskiej jest praktykowany przez różne formy pobożności pasyjnej, mające swoje źródło w Biblii, teologii, liturgii oraz duchowości. Szczególnym czasem poświęconym praktykom pasyjnym: drodze krzyżowej, gorzkim żalom oraz adoracji krzyża jest Wielki Post. Misterium pasyjne jest też obecne w tajemnicach bolesnych modlitwy różańcowej. W ujęciu teologicznym i liturgicznym praktyki nabożeństw pasyjnych prowadzą człowieka na drogę współcierpienia z Chrystusem cierpiącym, naśladowania Go oraz uświęcenia w celu zjednoczenia z Bogiem. Ze względu na wartość odkupieńczą i zbawczą męki Pańskiej stanowi ona istotę charyzmatu i duchowości licznych bractw religijnych, instytutów życia konsekrowanego oraz stowarzyszeń życia apostołskiego¹.

Zagadnienie misterium męki Chrystusa stanowi jeden z fundamentalnych tematów duchowości sercańskiej. Ojciec Leon Jan Dehon przedstawił je w drugiej części tryptyku *Koronki do Najświętszego Serca Jezusowego*. We wstępie do tej części *Koronek* Założyciel napisał: „Zasadniczym celem tej serii rozmyślań w rekolleksjach o Męce Pańskiej (...) jest gotowość do wynagrodzenia, do ufnego i miłosego żalu, do immolacji przez miłość do Serca Jezusa – Żertwy.

¹ Por. E. Kasjaniuk, *Męka Pańska*, w: E. Ziemann (red.), *Encyklopedia katolicka*, Lublin 2008, t. 12, k. 707.

W późniejszych rozmyślaniach będziemy mieli przed oczyma Tego, którego nasze grzechy do krzyża przybiły; Tego, któremu nasze winy Serce przebodły. On nas umiłował, a myśmy Go zranili. On nas kocha, mimo naszych błędów, co więcej, cierpiałby jeszcze za nas, gdyby zaszła taka potrzeba. Czy jakieś serce pozostanie nieczułe wobec tak niezmiernej miłości?”

Męka i śmierć krzyżowa Jezusa, jako ofiara odkupieńcza, przywróciła po grzechu pierworodnym pierwotny porządek stworzenia, a także objawiła szczyt miłości Syna do Ojca i każdego człowieka. Ojciec Dehon kontemplował to misterium w życiu Zbawiciela, rozpoczynając od zbawczego wydarzenia wieczernika, gdzie miała miejsce zdrada Judasza, będąca figurą wszystkich zdrad i świętokradztw.

Kolejnym etapem męki była Góra Oliwna, miejsce modlitwy i duchowej agonii Jezusa wywołanej cierpieniem moralnym związanym ze stanem grzesznego stanu człowieka i całego stworzenia. Nadprzyrodzona konwersacja Jezusa z Ojcem obejmowała wszystkie wydarzenia zbawcze, które napełniły Jego Serce trwogą i lękiem (por. Mt 26,37).

Kresem cierpień w Getsemani było pojmanie Jezusa oraz proces przed Piłatem, Herodem i Sanhedrynem. Przedostatnim etapem misterium męki była droga krzyżowa. W tym czasie Jezus nie był osamotniony, gdyż towarzyszyły Mu bliskie osoby, reprezentujące ludzi czujących odrazę do krzyża oraz współczucie.

Ostatnim etapem zbawczej męki Jezusa było ukrzyżowanie na Kalwarii. Zgodnie z tradycją i prywatnymi objawieniami wielu świętych dokonało się ono o godzinie 12. W tym trudnym momencie swojego życia Jezus zanosił żarliwą modlitwę do Ojca za wszystkich nieprzyjaciół: „Ojcze, przebacz im, bo nie wiedzą, co czynią” (Łk 23,34). Podsumowaniem ziemskiego życia Jezusa były słowa: „Ojcze, w Twoje ręce powierzam ducha mego” (Łk 23,46), po czym nastąpiło przebicie Jego boku i Serca, z którego wypłynęła krew i woda (por. J 19,33-35) – symbole miłości Boga darowanej człowiekowi w sakramentach chrztu i Eucharystii. Poszczególne

etapy męki Jezusa o. Dehon ukazał w tzw. Zegarze Najświętszego Serca Jezusowego. Według Założyciela sercanów, wydarzenia męki i śmierci Jezusa są arcydziełem Jego miłości². W duchowości sercańskiej wszystkie wydarzenia pasyjne w życiu Jezusa Chrystusa wpływają z Jego Najświętszego Serca.

Tegoroczny temat formacji stałej w naszej prowincji pt. „Męka – arcydziełem miłości Boga objawionej w Sercu Jezusa” stanowi kontynuację indywidualnej i wspólnej refleksji nad fundamentalnym dziełem duchowości o. Dehona *Koronki do Najświętszego Serca Jezusowego*. Bogactwo treści tam zawartej wymaga od każdego zakonnika nie tylko pobieżnej lektury, lecz pogłębionego rozmyślenia w kontekście wyzwań stawianych życiu konsekrowanemu we współczesnym Kościele. Męka Pańska jako ból i cierpienie były dla Jezusa Chrystusa narzędziem odkupienia człowieka i całego stworzenia, a także drogą prowadzącą do osobistego zbawienia.

W celu ujęcia tej problematyki w szerszej perspektywie związanej z misją apostolską sercanów zostały w tym zeszycie formacyjnym zaprezentowane artykuły autorstwa naszych Współbraci, będących specjalistami z zakresu teologii: biblijnej, dogmatycznej, duchowości, moralnej i pastoralnej. Stanowią one inspirację do konfrontacji osobistej percepcji bólu i cierpienia nie tylko w wymiarze duchowym, ale też realnym, wynikającym z kontaktu z drugim człowiekiem. Często bowiem cierpienie drugiego człowieka staje się dla nas czymś obcym i niezrozumiałym, jeżeli sami go nie doświadczymy. Pandemiczne zawirowania COVID-19, które w ostatnich miesiącach dotknęły wielu z nas, przyczyniając się także do śmierci kilku współbraci, uświadomiły nam, jak ważna jest empatia braterska we wspólnocie oraz troska o zdrowie własne i innych.

Program duszpasterski Kościoła w Polsce, który jest poświęcony misterium Eucharystii pod hasłem „Zgromadzeni na świętej wieczerzy”, stanowi też dla nas okazję do braterskiej refleksji nad miejscem konwentalnie sprawowanej Mszy Świętej, stanowiącej

² Por. E. Ziemann, *Być kapłanem Serca Jezusowego*, Kraków 2006, s. 286-302.

codzienny szczyt zjednoczenia wspólnoty, a także braterski punkt odniesienia dla zaangażowań apostołskich każdego, bo nie są one prywatną sprawą współbrata, lecz misją całej wspólnoty w Kościele i w prowincji. Do wartości konwentualnego celebrowania Eucharystii odnosi się nasza *Reguła Życia w Konstytucjach* (nr 82): „Przez sprawowanie Eucharystii zjednoczeni z całym Kościołem we *wspomnieniu* i w obecności Chrystusa przyjmujemy Tego, który sprawia, że żyjemy razem, który poświęca nas Bogu i który nieustannie posyła nas na drogi świata w służbie Ewangelii”, a także w *Dyrektorium Generalnym* (nr 80, 1): „Celem pełniejszego wyrażenia sensu Eucharystii każda wspólnota w miarę możliwości będzie się starała preferować koncelebrę”³.

Na uwagę zasługują dwa dokumenty papieża Franciszka – encyklika *Fratelli tutti* o braterstwie i przyjaźni społecznej (2020) oraz list apostołski *Patris corde* z okazji 150. rocznicy ogłoszenia św. Józefa patronem Kościoła powszechnego (2020).

Ważnym wydarzeniem z punktu widzenia duchowości i kultu Serca Jezusowego w polskim Kościele będzie przypadająca w bieżącym roku 100. rocznica poświęcenia bazyliki Najświętszego Serca Jezusowego w Krakowie oraz zawierzenia Kościoła i ojczyzny Bożemu Sercu przez episkopat Polski w 1921 roku. Centralne obchody jubileuszu odbędą 11 czerwca w Krakowie z udziałem biskupów polskich, którzy dokonają poświęcenia Polski i Kościoła Najświętszemu Sercu Pana Jezusa. Włączając się w obchody tego wydarzenia, Polska Prowincja Sercanów dokona tego dnia uroczystego aktu poświęcenia i zawierzenia siebie Bożemu Sercu. W celu godnego i owocnego przeżycia tej uroczystości należy się przygotować indywidualnie i wspólnotowo przez modlitwę, adorację eucharystyczną, godzinę świętą, drogę krzyżową, *Koronkę do Bożego Serca* oraz inne formy pobożności prywatnej ukierunkowanej na Serce Jezusa. W tym też celu została wydana broszurka *Wszystko dla Ciebie*

³ *Reguła Życia Zgromadzenia Księża Najświętszego Serca Jezusowego (Księża Sercanie) Konstytucje i Dyrektorium generalne*, Warszawa 2009, s. 72-73.

Najświętsze Serce Jezusa, będąca programem duchowego przygotowania do uroczystego aktu poświęcenia Najświętszemu Sercu Pana Jezusa Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księżów Sercanów. Zaleca się też przeprowadzenie dnia skupienia w obecności relikwii św. Małgorzaty Marii Alacoque.

Niech rok 2021 w formacji stałej będzie czasem szczególnego doświadczenia miłości Jezusowego Serca w naszych wspólnotach i życiu osobistym, a także zaowocuje powołaniami do naszej prowincji.